

چکیده

این مقاله به بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مشارکت روستاییان در طرحهای آبخیزداری می‌پردازد. جامعه آماری این تحقیق آن دسته از روستاهایی استان بوشهر است که از سال ۱۳۷۵ تاکنون در آنها طرحهای آبخیزداری اجرا شده است. که برای انتخاب نمونه ابتدا از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای برای تعیین سه خوشه - از هشت خوشه (هشت شهرستان) - استفاده شده و سپس با استفاده از نمونه‌گیری مطابق نسبت روستاهای ساحلی و غیرساحلی تعیین، که تعداد ۱۲ روستا انتخاب شد و سپس به روش نمونه‌گیری تصادفی، واحدهای نمونه (خانوار) به تعداد ۴۰۳ واحد با استفاده از جدول کرجسی و مورگان انتخاب گردید.

جهت پشتوانه نظری تحقیق از نظریات وبر و دورکیم در خصوص کنش اجتماعی (گی روشه: ۱۳۶۸)، دورکیم در مورد همبستگی اجتماعی و نظریه مبادله هومنز (توسلی غلامعباس: ۱۳۶۹) و راجرز در خصوص خرده فرهنگ دهقانی (ازکیا مصطفی: ۱۳۶۴) استفاده گردیده است. برای جمع‌آوری اطلاعات از تکنیک پرسشنامه با سئوالات باز و بسته و مصاحبه حضوری استفاده شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار spss و با استفاده از آزمونهای آماری. جدول یک بعدی و دو بعدی و آزمون استقلال کی دو و ضرب گاما و آنالیز واریانس یکطرفه استفاده گردیده است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که مشارکت روستاییان تحت تأثیر عوامل متعددی قرار داشته و در سطحی پایین بوده است.

عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان در طرحهای آبخیزداری

● غلامرضا محمدی

دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی

توسط اهالی یا دولت، میزان انتظار از دولت برای آبادی روستا، میزان قبول مسئولیت در تعمیر و نگهداری تأسیسات ایجاد شده.

۴- اعتماد به مجریان طرح: اعتماد حالتی است که در آن افراد در یک کار گروهی، نقش طرف مقابل را قبول داشته باشند. برای سنجش این متغیر از معرفهای زیر استفاده شده است. میزان انطباق طرح با نیازهای مردم، میزان رضایت از طرحهای اجرا شده، میزان مشورت مجریان طرحها با مردم، میزان اعتماد به شورای اسلامی و رضایت از آنها.

۵- پایگاه اجتماعی: پایگاه اجتماعی جایی است که هر کس در ساخت اجتماعی اشغال می کند. وضع یا اعتبار اجتماعی است که معاصران فرد بطور عینی در بطن جامعه‌ای که در آن حیات می گذرانند، تفویض می دارند. بعبارت دیگر جایی که یک فرد خاص در نظامی مخصوص و در زمانی معین اشغال میکند، پایگاه او در این نظام خوانده می شود. (ساروخانی باقر، ۱۳۶۶ ص ۳۸۰) برای سنجش این متغیر از شاخصهای زیر استفاده شده است؛ میزان درآمد، مقدار زمین تعداد دام، وضعیت مسکن و تسهیلات رفاهی آن، میزان تحصیلات، مسئولیت محلی و نوع شغل اصلی.

۶- اختلافات قومی: حالاتی انفعالی و عاطفی که بر تخالف و تعارض بین اشخاص یا گروههایی چند دلالت دارد و اغلب زمانی این تنشها بروز می کنند که بین گروهها فاصله و افتراقی از نظر وضع (پایگاه) و همچنین زمینه مشترک حاوی اصطکاک که در آنها مخالفتها بروز می کنند وجود داشته باشد (ساروخانی باقر، ۱۳۶۶ ص ۳۸۵). در این تحقیق منظور از تضادهای قومی، وجود یک سری کشمکشهای داخل روستا، بین اهالی یک روستا یا گروهها و دسته‌جات ساکن روستا می باشد، که امکان دارد جنبه برخورد منافع یا جنبه تضاد اجتماعی داشته باشد. برای اندازه گیری آن از شاخصهای زیر استفاده شده است. وجود داشتن اختلاف در روستا، درگیری و دعوا، وجود گروههای قومی و چند دسته‌گی در روستا.

۷- انسجام جمعی: عبارت از مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه که از آگاهی و اراده برخوردار باشند و شامل پیوندهای انسانیها یا حتی وابستگی متقابل حیات و منافع باشد. در این مقاله منظور از انسجام جمعی، وجود روحیه همکاری و احساس مسئولیت متقابل بین افراد و وجود پیوندهای انسانی و وابستگی متقابل منافع ... است. برای سنجش این متغیر از شاخصهای زیر استفاده شده است. میزان نفع طلبی جمعی، اعتماد متقابل بین افراد، گرایش یا اعتقاد به کار جمعی.

یافته‌های تحقیق

پس از جمع آوری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار spss ابتدا به بررسی جداول یک بعدی پرداخته و پس از فشرده‌سازی طبقات فراوانیها و یکدست‌سازی آنها و کدگذاری مجدد گویه‌ها، شاخصهای مربوط به هر متغیر را جمع‌بندی نموده به بررسی فرضیات پرداختیم. چون داده‌ها عمدتاً در سطح اسمی و رتبه‌ای بودمانند سعی شده است برای بررسی ارتباط و استقلال از یکدیگر، از شاخص آماری استفاده شود و نیز شدت ارتباط آنها را با ضریب Gamma تعیین نماییم.

ازمون فرضیات (جداول دو بعدی)

۱- بررسی رابطه بین انگیزش در روستاییان و میزان مشارکت آنها

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد بین انگیزش در روستاییان و میزان مشارکت آنها رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۱

میزان انگیزش	متغیر وابسته			جمع
	کم	متوسط	زیاد	
پایین	36 %83/7	149 %82/8	123 %68/3	308 %76/4
متوسط	7 %16/3	26 %14/4	40 %22/2	73 %18/1
بالا	-	5 %2/8	17 %9/4	22 %5/5
جمع	43 %100	180 %100	180 %100	403 %100
	Gamma=0/35	sig=0/003	d.f=4	x ² =15/84

با توجه به مقدار کی دو ($x^2=15/84$) بدست آمده با درجه آزادی ۴ و سطح (sig0/003) معناداری می‌توان گفت که بین دو متغیر انگیزش (به عنوان

تعریف نظری مشارکت

مشارکت کردن به معنای سهمی در چیزی یافتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و بنا براین با آن همکاری داشتن است (ساروخانی، باقر، ۱۳۶۴ ص ۲۵۷) در این تحقیق مشارکت بعنوان یک کنش اجتماعی که تحت تأثیر عوامل متعددی می‌تواند واقع شود، مورد امان نظر بوده است.

تعریف عملی مشارکت

منظور از مشارکت در این مقاله عبارت از دخالت و شراکت ارادی و اختیاری روستاییان در طرح مسئله، پیشنهاد، تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری، مراقبت و نگهداری طرحهای آب‌خیزداری است که از طرف دولت در روستاها اجرا شده است. برای اندازه‌گیری میزان مشارکت، ابتدا خود مشارکت به انواع مختلفی از قبیل: مشارکت در طرح مسئله، مشارکت در تصمیم‌گیری، مشارکت در اجرا و بهره‌برداری و مشارکت در حفظ و نگهداری طرحها و فعالیتها تقسیم گردید و سپس برای هر یک از انواع فوق معرفیهایی بعنوان سؤال در پرسشنامه طراحی شد. مجموع این معرفها، شاخص کلی متغیر وابسته ما یعنی (مشارکت) را میسازند.

متغیرهای مستقل

در این تحقیق انگیزه‌ها و عواملی که بر مشارکت روستاییان مؤثر بوده است بعنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده‌اند، یعنی دلایل و انگیزه‌هایی که فرد روستایی را واداشته‌اند تا همراه سایر روستاییان در برنامه‌ها و طرحهای توسعه روستایی بالاخص آب‌خیزداری که از طرف دولت در روستا اجرا شده شرکت نمایند. ۱- انگیزش: انگیزش (motivation) از ریشه (motives) که در لاتین به معنی "محرک" یا آنچه توان ایجاد حرکت دارد، گرفته شده است. فرآیندی است که از طریق آن یک عامل آگاه برای اقدام به عملی ارادی و با تصمیم قبلی دلبلی می‌یابد. یک انگیزه محرکی است دارای ماهیت ذهنی لیکن در عین حال، مرکب از احساسات، سلائق و تمایلاتی که از قبل در خلق و خوی فرد وجود داشته‌اند (ساروخانی، باقر، ۱۳۷۰ ص ۱۸۶) عواملی چون بهبود وضع زندگی افراد، بهبود وضع روستا، میزان انطباق طرح با نیازهای روستا، میزان آگاهی اجتماعی و تجربه پیشین از اجرای اینگونه طرحها در جاهای دیگر و رضایت از طرحها از جمله محرکهایی است که بر ایجاد انگیزه مؤثر است.

۲- آگاهی اجتماعی: عبارت از اطلاع داشتن و شناخت از وضعیت دنیای جدید و قدرت ادراک و ارزیابی موارد گوناگونی است که فرد با آن برخورد می‌کند. مهمترین شاخصهایی که برای سنجش این متغیر مورد استفاده قرار گرفته عبارتند از: میزان تحصیلات، استفاده از وسایل ارتباط جمعی، میزان مسافرت، اطلاع از فواید و مزایای طرح قبل از اجرا.

۳- وابستگی به دولت: وابستگی به دولت - با استفاده از دیدگاه راجرز - بدین معنی است که فرد تا چه اندازه انتظار دارد که مشکلات وی و دیگر روستاییان را دولت باید رفع نماید. میزان انتظار از دولت اگر زیاد باشد، میزان وابستگی زیاد است. شاخصهایی که برای سنجش این مفهوم بکار رفته‌اند عبارتند از: انتظار حل مشکل

متغیر مستقل) و میزان مشارکت (بعنوان متغیر وابسته) رابطه وجود دارد و فرض H_0 رد می‌شود در مقابل H_1 پذیرفته می‌شود. برای نشان دادن شدت همبستگی از آزمون شدت همبستگی گاما استفاده شده است و مقدار آن $35/0$ است که نشان می‌دهد رابطه متوسطی بین این دو متغیر وجود دارد. پس می‌توان گفت با بالا رفتن انگیزش در بین روستاییان، میزان مشارکت آنها به نسبت متوسطی افزایش می‌یابد.

۲- بررسی رابطه بین آگاهی اجتماعی و میزان مشارکت
ازمون فرضیه ۲: به نظر می‌رسد بین آگاهی اجتماعی و میزان مشارکت رابطه وجود دارد
جدول شماره ۲

متغیر وابسته	متغیر مستقل			جمع
	کم	متوسط	زیاد	
پایین	122 %79/7	147 %77/8	39 %63/9	308 %76/4
متوسط	25 %16/3	32 %16/9	16 %26/2	73 %18/1
بالا	6 %3/9	10 %5/3	6 %9/8	22 %5/5
جمع	153 %100	189 %100	61 %100	403 %100

$x^2=6/9$ $d.f=4$ $sig=0/14$

پایگاه اجتماعی جایی است که هر کس در ساخت اجتماعی اشغال می‌کند. وضع یا اعتبار اجتماعی است که معاصران فرد بطور عینی در بطن جامعه‌ای که در آن حیات می‌گذرانند، تفویض می‌دارند. بعبارت دیگر جایی که یک فرد خاص در نظامی مخصوص و در زمانی معین اشغال میکند، پایگاه او در این نظام خوانده می‌شود.

برای بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی از آزمون استقلال ($x^2=3/15$) که با توجه به درجه آزادی ($d.f=4$) و سطح معناداری ($sig=0/53$) نشان می‌دهد که بین دو متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی و میزان مشارکت رابطه معناداری وجود ندارد. پس می‌توان گفت که تفاوت قابل ملاحظه‌ای به لحاظ مشارکت بین افراد با پایگاههای اقتصادی - اجتماعی وجود ندارد و به اصطلاح آماری می‌توان گفت که فرض H_0 مورد قبول واقع می‌گردد.

۴- بررسی رابطه بین میزان اعتماد به مجریان و میزان مشارکت
ازمون فرضیه ۴: به نظر می‌رسد بین میزان اعتماد به مجریان و میزان مشارکت رابطه معنادار وجود دارد.
جدول شماره ۴

متغیر وابسته	متغیر مستقل			جمع
	پایین	متوسط	بالا	
پایین	59 %86/8	83 %83	166 %70/6	308 %76/4
متوسط	8 %11/8	14 %14	51 %21/7	73 %18/1
بالا	1 %1/5	3 %3	18 %7/7	22 %5/5
جمع	68 %100	100 %100	235 %100	403 %100

$x^2=11/83$ $d.f=4$ $sig=0/01$ $\Gamma=0/36$

با توجه به یافته‌های حاصل از آزمون کی دو، مشخص می‌شود که با توجه به مقدار کی دو ($x^2=11/83$) با درجه آزادی ۴ که در سطح معناداری است. پس می‌توان گفت که بین متغیر اعتماد به مجریان طرح (متغیر مستقل) و میزان مشارکت (متغیر وابسته) رابطه معناداری وجود دارد و به اصطلاح آماری فرض H_0 رد می‌شود و H_1 مورد قبول قرار می‌گیرد. مقدار گاما ($\Gamma=0/36$) نشان می‌دهد که بین دو متغیر رابطه متوسط برقرار است و علامت مثبت نشان می‌دهد که این رابطه مستقیم است پس می‌توان گفت با بالا رفتن میزان اعتماد به مجریان طرح، میزان مشارکت نیز در سطح متوسطی وجود دارد.

با توجه به نتیجه بدست آمده، مقدار کی دو ($x^2=6/9$) با درجه آزادی ۴ که در سطح معناداری ($sig=0/14$) نمی‌باشد. پس می‌توان گفت که بین متغیر مستقل (آگاهی اجتماعی) و متغیر وابسته (میزان مشارکت) رابطه معناداری وجود ندارد و فرض H_0 مورد قبول واقع می‌شود. البته نتایج داده‌ها در جدول نیز این رابطه را تأیید می‌کند به این شکل که اکثر افراد از میزان آگاهی پایینی برخوردار هستند و به همین جهت سطح جامعه در زمینه آگاهی یکسان است و می‌توان گفت، آگاهی به عنوان متغیر تأثیرگذاری در جامعه نبوده است.

۳- بررسی رابطه بین پایگاه اقتصادی اجتماعی پاسخگویان و میزان مشارکت
فرضیه ۳: بنظر می‌رسد بین پایگاه اقتصادی اجتماعی پاسخگویان و میزان مشارکت آنها رابطه وجود دارد.
جدول شماره ۳

متغیر وابسته	متغیر مستقل			جمع
	پایین	متوسط	بالا	
کم	21 %87/5	185 %77/1	102 %73/4	308 %76/4
متوسط	2 %8/3	44 %18/3	27 %19/4	73 %18/1
زیاد	1 %4/2	11 %4/6	10 %7/2	22 %5/5
جمع	24 %100	240 %100	139 %100	403 %100

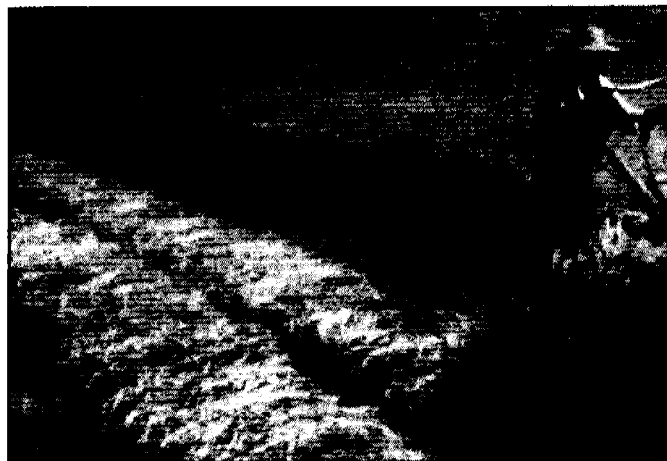
$x^2=3/15$ $d.f=4$ $sig=0/53$

۵- بررسی رابطه وابستگی به دولت و میزان مشارکت
ازمون فرضیه ۵: بنظر می‌رسد که بین میزان وابستگی به دولت و میزان مشارکت رابطه وجود دارد.
جدول شماره ۵

متغیر وابسته	متغیر مستقل			جمع
	کم	متوسط	زیاد	
پایین	17 %70/8	107 %74/8	184 %78	308 %76/4
متوسط	5 %20/8	27 %18/9	41 %17/4	73 %18/1
بالا	2 %8/3	9 %6/3	11 %4/7	22 %5/5
جمع	24 %100	143 %100	236 %100	403 %100

$x^2=1/25$ $d.f=4$ $sig=0/4$ $\Gamma=0/15$

با توجه به مقدار کی دو ($x^2=1/25$) بدست آمده با درجه آزادی ۴ که در سطح

وابسته) رابطه وجود دارد. در اینجا فرض H_0 رد می‌شود و H_1 مورد پذیرش قرار می‌گیرد. اما برای سنجش شدت همبستگی از آزمون شدت همبستگی گاما استفاده شد. مقدار $(\text{Gamma}=0/30)$ نشان می‌دهد که رابطه نسبتاً متوسطی بین انسجام جمعی و میزان مشارکت وجود دارد. علامت مثبت این ضریب نشانگر رابطه مستقیم است پس می‌توان گفت که هرچه میزان انسجام جمعی افزایش یابد، میزان مشارکت نیز افزایش پیدا می‌کند.

انالیز واریانس
آزمون انالیز یکطرفه نمایش میانگین نمره پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر اساس گروه‌های روستاها
جدول شماره ۸

نام روستا	تعداد	بر اساس میانگین نمره پایگاه (از پایین به بالا) در سطح 5%		
		پایین	متوسط	بالا
باغان	21	34/8571		
طلحه	40	35/8500	35/8500	
خون	30	35/9000	35/9000	
جانیک	60	35/9333	35/9333	
شنبه	51	36/0000	36/0000	
مل کب	10	36/2000	36/2000	
بوشکان	63	36/4921	36/4921	36/4921
فاراناب	41	36/6829	36/6829	36/6829
کلنه	40	36/8000	36/8000	36/8000
سنا	20	37/5500	37/5500	

با توجه به مقدار آزمون F فیشر $(F=2/05)$ که در سطح معناداری است $(\text{sig} = 0/2)$ نشان می‌دهد که تفاوت میانگین نمره پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر حسب روستا به لحاظ آماری مورد تأیید است. و روستاها به لحاظ پایگاه اقتصادی - اجتماعی با یکدیگر تفاوت دارند. اما بر اساس آزمون دانکن (Duncan) می‌توان گفت که افراد روستای باغان (با میانگین نمره 34/85) دارای کمترین پایگاه اقتصادی و اجتماعی در مقایسه با سایر روستاها می‌باشد. اما افراد روستای تلخو (با میانگین نمره 38/25) دارای بالاترین پایگاه اقتصادی - اجتماعی در مقایسه با سایر روستاها هستند. در ضمن باید یادآور شد که روستای طلحه، خون، جانیک، شنبه،

معناداری است $(\text{sig}=0/4)$ پس می‌توان گفت که بین متغیر مستقل (وابستگی به دولت) و میزان مشارکت (متغیر وابسته) رابطه معنادار وجود دارد. به همین دلیل فرض H_0 رد می‌شود و فرض H_1 مورد قبول قرار می‌گیرد. از این رو برای سنجش شدت رابطه از آزمون گاما استفاده شده است و مقدار آن 0/15 است که نشان می‌دهد رابطه ضعیفی بین این دو متغیر وجود دارد. و اما علامت منفی این ضریب نشان می‌دهد که این رابطه معکوس است. پس می‌توان گفت که با بالا رفتن میزان وابستگی به دولت میزان مشارکت به نسبت ضعیفی کاهش می‌یابد.

۶- بررسی رابطه بین اختلافات قومی و تضادهای محلی و میزان مشارکت
آزمون فرضیه ۶: به نظر می‌رسد که بین اختلافات قومی و تضادهای محلی با میزان مشارکت رابطه وجود دارد.
جدول شماره ۶

متغیر وابسته	متغیر مستقل	میزان اختلافات		
		کم	متوسط	زیاد
میزان مشارکت	پایین	280 %75/9	24 %80	4 %100
	متوسط	68 %18/4	5 %16/7	-
	بالا	21 %5/7	1 %3/3	-
	جمع	369 %100	30 %100	4 %100
		sig= 0/8	d.f=4	$\chi^2=1/63$
		Gamma=0/2		

با توجه به نتایج حاصل از مقدار کی دو $(\chi^2=1/63)$ و با توجه به سطح معناداری $(\text{sig}=0/8)$ می‌توان گفت رابطه معناداری بین دو متغیر مستقل (اختلافات قومی) و متغیر وابسته (میزان مشارکت) وجود ندارد. پس می‌توان گفت میزان اختلافات قومی تأثیری در میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های آب‌خیزداری نداشته است و در اصطلاح آماری می‌توان گفت بین دو متغیر رابطه‌ای وجود ندارد و فرض H_0 رد نمی‌شود.

۷- بررسی رابطه بین انسجام جمعی و میزان مشارکت
فرضیه ۷: به نظر می‌رسد بین انسجام جمع و میزان مشارکت رابطه معناداری وجود دارد.
جدول شماره ۷

متغیر وابسته	متغیر مستقل	انسجام جمعی		
		کم	متوسط	زیاد
میزان مشارکت	کم	171 %82/2	114 %70/8	23 %76/6
	متوسط	28 %13/5	39 %24/2	6 %17/6
	بالا	9 %4/3	8 %5	5 %14/7
	جمع	208 %100	161 %100	34 %100
		sig=0/05	d.f=4	$\chi^2=13/61$
		Gamma= 0/30		

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که مقدار کی دو $(\chi^2=13/61)$ با توجه به درجه آزادی ۴ که در سطح معناداری $(\text{sig}=0/05)$ است. پس می‌توان گفت که بین دو متغیر انسجام جمعی (به عنوان متغیر مستقل) و میزان مشارکت (بعنوان متغیر

چون روستاییان بدلیل مسائل و مشکلات اقتصادی نمی‌توانند از منافع آبی و کوتاه مدت خود به امید منافع بلند مدت آبی چشم‌پوشی نمایند. سعی شود طرح‌ها بگونه‌ای برنامه‌ریزی گردد که منافع کوتاه مدت و آبی روستاییان که زندگی آنها بدان وابسته است مورد تهدید واقع نشود.

مل گپ، پوشکان، فاریاب و کلمه در بین طبقه اول و دوم قرار گرفته‌اند. اما روستاهای سنا و چاووشی بین طبقه دوم و سوم قرار گرفته‌اند و همانطور که در بالا ذکر شد، بالاترین سطح پایگاه اقتصادی - اجتماعی مربوط به روستای تلخو (که در طبقه سوم قرار گرفته است) می‌باشد.

لازم به توضیح است که پایین‌ترین نمره ۲۵ و بالاترین آن ۴۴ می‌باشد. (بر اساس دامنه تغییرات شاخص پایگاه اقتصادی و اجتماعی می‌باشد).

۸. آزمون انالیز واریانس یکطرفه (One way). نمایش تفاوت میانگین نمره مشارکت بر اساس گروه‌بندی هر یک از روستاها

فرضیه A: بنظر می‌رسد روستاهای دارای وضعیت اقتصادی - اجتماعی بالاتر میزان مشارکت بیشتری دارند. جدول شماره ۹

نام روستا	تعداد	میانگین بدست آمده بر اساس مشارکت (از پایین به بالا)
کلمه	40	1 3/7000
خون	30	2 3/9000
تلخو	12	3 3/9167
جاینیک	60	4 3/9333
چاووشی	15	5 4/0000
مل گپ	10	6 4/3000
سنا	20	7 4/4000
شنبه	51	8 4/4902
باغان	21	9 4/8095
پوشکان	63	10 4/8413
فاریاب	41	11 5/1220
ملاحه	40	12 5/6500

بر طبق مقدار آزمون فیشرف ۵/۹۲ f که در سطح کاملاً معناداری (sig=0/000) است. لذا تفاوت میانگین نمره مشارکت^۱ بر حسب روستاها به لحاظ آماری مورد تأیید است. از سوی دیگر بر اساس آزمون دانکن می‌بینیم که روستای کلمه در ستون ۱ نشان از کمترین میانگین مشترک (3/7) می‌باشد و در روستای ملاحه (با میانگین 5/65) بالاترین سطح مشارکت می‌باشد. روستای خون، تلخو، جاینیک، چاووشی، مل گپ، سنا، شنبه، مابین طبقه اول و دوم قرار گرفته‌اند اما روستاهای

باغان، پوشکان در بین طبقه دوم و سوم قرار گرفته‌اند. اما روستاهای فاریاب (با میانگین 5/12) در ستون سوم قرار گرفته است.

لازم به یادآوری است که تصور می‌شد بایست تفاوتی بین روستاهای ساحلی با روستاهای غیرساحلی از نظر میزان مشارکت وجود داشته باشد و تصور می‌شد که با توجه به عدم وابستگی شغلی و درآمدی این روستاییان به زمین و کشاورزی میزان مشارکت آنها باید پایین‌تر از سایر روستاها باشد. اما با توجه به جدول شماره ۹ در میانه روستاها قرار گرفتند. دو روستای جاینیک و مل گپ به ترتیب در میانه میزان مشارکت ستون ۱ و ۲ و مل گپ در ستونهای بین ۲ و ۳ قرار گرفته‌اند. لذا تفاوت چندانی با دیگر روستاها از نظر مشارکت نداشته‌اند جز همان شغل مسلط که در این دو روستا یا کارمندی بوده یا مولوانی و صیادی و در ارتباط با دریا.

پیشنهادات

با توجه به نتایج تحقیق که شرح داده شد، پیشنهادات زیر جهت جلب و جذب مشارکت روستاییان در طرحهای آبخیزداری ارائه می‌گردد.

۱- جهت اجرای طرحهای آبخیزداری سعی شود با مطالعه دقیق و زمین‌بایی مناسب اقدام گردد بطوریکه اجرای طرح در روال زندگی عادی روستاییان خللی ایجاد نکند. مثلاً محدود شدن مراتع.

۲- طرحها بگونه‌ای اجرا شود که بیشترین تعداد روستاییان از نتیجه آن منتفع گردند.

۳- بررسی شود که حتماً اولویت طرح با طرحهای آبخیزداری باشد یا دیگر طرحهای توسعه‌ای.

۴- قبل از هرگونه اقدام اجرایی با روستاییان جلسات متعدد مشورتی گذاشته شود و از نظرات آنان استفاده گردد.

۵- سعی شود با اجرای طرحهای کوچک مقیاس، مشارکت مردم جلب گردد، چراکه طرحهای بزرگ هزینه‌های گزافی می‌خواهد که از عهده روستاییان خارج است.

۶- در انتخاب اعضای شورا، کسانی نامزد و انتخاب شوند که بیشترین مقبولیت را در بین اهالی روستا داشته باشند. چراکه میزان اعتماد به اعضای شورای اسلامی در جلب مشارکت روستاییان بسیار مؤثر است.

۷- جهت ارتقاء آگاهی و شناخت روستاییان در زمینه طرحهای آبخیزداری و بطور کلی حفاظت از منابع تجدیدشونده، آب، خاک، مراتع و جنگلها برنامه‌های خاصی در مدارس در نظر گرفته شود تا فرزندان روستاییان از کودکی در خصوص مزایای حفظ آب و خاک آگاهی لازم را کسب نموده و نسبت به موضوع حساسیت کافی بدست آورند.

۸- چون روستاییان بدلیل مسائل و مشکلات اقتصادی نمی‌توانند از منافع آبی و کوتاه مدت خود به امید منافع بلند مدت آبی چشم‌پوشی نمایند، سعی شود طرحها بگونه‌ای برنامه‌ریزی گردد که منافع کوتاه مدت و آبی روستاییان که زندگی آنها بدان وابسته است مورد تهدید واقع نشود.

۹- در اجرای طرحها اجازه بدهند روستاییان بصورت داوطلبانه همکاری و خودیاری - چه فیزیکی و چه ریالی - داشته باشند نه به اجبار و این امر جز با آگاهی بخشی به روستاییان میسر نیست. لذا باز هم بر اطلاع‌رسانی، درست، دقیق و به موقع تأکید می‌شود.

منابع و مأخذ

- ۱- رفیع‌پور، فرامرزی: ۱۳۶۴ جامعه روستایی و نیازهای آن. شرکت سهامی انتشار. چاپ اول.
- ۲- ازکیا مصطفی: ۱۳۶۴. مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی روستایی. اطلاعات.
- ۳- بیرو آلن. فرهنگ علوم اجتماعی. ترجمه باقر ساروخانی. ۱۳۶۶.
- ۴- نوسلی غلامعباس: ۱۳۶۹. نظریه‌های جامعه‌شناسی. سمت.
- ۵- گی روزه کنش اجتماعی ترجمه هما زنجانی‌زاده. ۱۳۶۷. دانشگاه فردوسی مشهد.

پی‌نوشت:

۱- لازم به توضیح است که بالاترین نمره مشارکت ۹ و کمترین آن ۳ می‌باشد یعنی اگر در روستایی مشارکت کامل وجود داشته باشد نمره ۹ می‌گیرد و اگر مشارکت وجود نداشته باشد نمره ۳ می‌گیرد میانگین نمرات بدست آمده، وضعیت مشارکت هر یک از روستاها را نشان می‌دهد.